

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Agenda 2030: Στο δρόμο προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης & η πορεία της Ελλάδας Εστιάζοντας στην ποιοτική εκπαίδευση και στην αξιοπρεπή εργασία & οικονομική ανάπτυξη

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Ιωάννα Μακρή
Σεπτέμβριος 2019

Η «Αντζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη – Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας» που υιοθετήθηκε το 2015 από τις χώρες μέλη του ΟΗΕ, περιλαμβάνει ένα σχέδιο δράσης με 17 στόχους και 169 ειδικότερους στόχους οι οποίοι σχετίζονται με τον άνθρωπο, τον πλανήτη, την ευημερία, την ειρήνη και τη συνεργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, η ελληνική πλευρά κατόπιν διαβούλευσης με υπουργεία, εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων (συμπεριλαμβανομένης της ΓΣΕΒΕΕ) και με άλλα εμπλεκόμενα μέρη έθεσε τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης με βάση τις εθνικές προτεραιότητες. Η καθοριστική σημασία που έχει η Αντζέντα 2030 για τη χώρα υπογραμμίστηκε από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη καθώς δύναται να λειτουργήσει ως σημείο εκκίνησης της ελληνικής οικονομίας και επιτυχούς εξόδου από την κρίση.

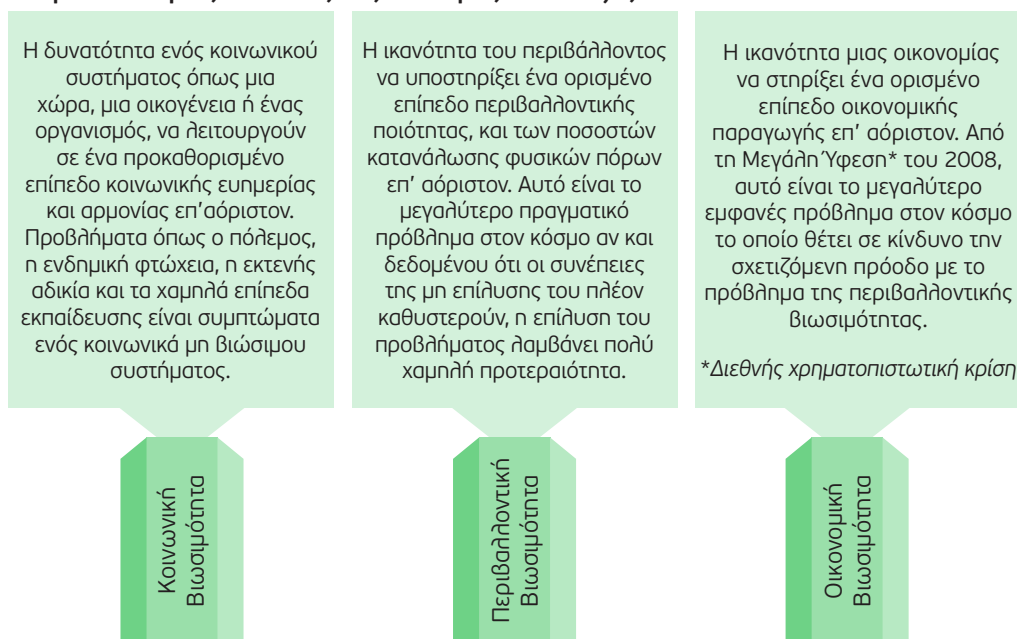
Στο πρώτο μέρος του ενημερωτικού σημειώματος επιδιώκεται η περιγραφή του ορισμού της βιώσιμης ανάπτυξης και των προσπαθειών που έχουν καταβληθεί από τα κράτη μέλη του ΟΗΕ προκειμένου να επιτευχθεί η καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού, των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και να διασφαλιστεί η ευμάρεια και η ευημερία όλων. Στο δεύτερο μέρος δίνεται ιδιαίτερη σημασία στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης α) Ποιοτική εκπαίδευση (ΣΒΑ4) και β) Αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ8) ενώ στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται τα βήματα εξέλιξης της Ελλάδας αναφορικά με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην πορεία της σε σχέση με τους δυο προαναφερθέντες στόχους (ΣΒΑ4 & ΣΒΑ8). Τέλος, παρουσιάζεται συνοπτικά η σχέση των ελληνικών ΜΜΕ με την Agenda 2030.

1. Βιώσιμη ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη (Sustainable Development) ή αλλιώς αειφόρος ανάπτυξη σχετίζεται με ποικίλα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσουν τα κράτη μέσω των κυβερνήσεων, των διάφορων οργανισμών αλλά και των ίδιων των πολιτών. Το 1987, η Υπουργός Περιβάλλοντος της Νορβηγίας κα. Brundtland συνέστησε την (ομώνυμη) Επιτροπή Brundtland η οποία εξέδωσε μία έκθεση με τίτλο «Το κοινό μας μέλλον». Στην έκθεση διατυπώθηκε για πρώτη φορά ένας ορισμός για τη βιώσιμη ανάπτυξη¹ σύμφωνα με τον οποίο «η βιώσιμη (ή αειφόρος) ανάπτυξη ορίζεται ως ανάπτυξη με την οποία επιτυγχάνεται η ικανοποίηση των αναγκών της σημερινής γενιάς χωρίς να διακυβεύεται η ικανοποίηση των αναγκών των μελλοντικών γενεών (Παπαϊωάννου & Μαυροειδής, 2005:2)».

Στις αρχές της δεκαετίας '90 και συγκεκριμένα στη Διεθνή Συνδιάσκεψη του Ρίο (1992) συντάσσεται η Ατζέντα 21 στην οποία η βιώσιμη ανάπτυξη οριοθετείται από την ενσωμάτωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πυλώνων. Αυτοί οι τρεις πυλώνες είναι αλληλένδετοι (Σχήμα 1) και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Σχήμα 1. Οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης

Πηγή: <http://www.thwink.org/sustain/glossary/ThreePillarsOfSustainability.htm>

1 Ως ιδέα «γεννήθηκε» το 1713 από τον Χανς Καρλ φον Κάρλοβιτς ο οποίος προκειμένου να τονίσει τη σημασία της σωστής διαχείρισης του δασικού αποθέματος επισήμανε «...θα πρέπει κάθε φορά να κόβονται τόσα δένδρα στα δάση, όσα θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ξανά...» (Λαμπρίδη & Μέλλιου, 2015:28).

Κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Χιλιετίας του ΟΗΕ το 2000 οι αρχηγοί των κρατών δεσμεύτηκαν να υλοποιήσουν μέχρι το 2015 τους [Στόχους Ανάπτυξης Χιλιετίας](#) οι οποίοι ήταν οι εξής οκτώ: εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, προώθηση της ισότητας των δυο φύλων, μείωση της παιδικής θνησιμότητας, βελτίωση της μητρικής υγείας, καταπολέμηση του HIV/AIDS, διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και ενίσχυση της παγκόσμιας συνεργασίας για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων.

Σκοπός των παραπάνω προσπαθειών ήταν η μείωση/καταπολέμηση των απειλών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, για τις οποίες λαμβάνοντας υπόψη ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2001:4) προκύπτουν τα ακόλουθα δεδομένα:

Οι σημαντικότερες απειλές για την αειφόρο ανάπτυξη

- ▶ Οι ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων θερμοκηπίου προκαλούν υπερθέρμανση του πλανήτη. Η αλλαγή του κλίματος είναι πιθανό να προκαλέσει δριμύτερες καιρικές συνθήκες (τυφώνες, πλημμύρες) με σοβαρές επιπτώσεις στις υποδομές, την ιδιοκτησία, την υγεία και τη φύση.
- ▶ Σοβαρή απειλή για τη δημόσια υγεία αποτελεί η αύξηση που παρουσιάζουν τα ανθεκτικά στα αντιβιοτικά στελέχη ορισμένων ασθενειών και, εν δυνάμει, οι πιο μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των πολυάριθμων επικίνδυνων χημικών ουσιών που είναι σήμερα σε καθημερινή χρήση. Οι απειλές για την ασφάλεια των τροφών αποτελούν ένα όλο και σοβαρότερο πρόβλημα.
- ▶ Ένας στους έξι ευρωπαίους ζει σε συνθήκες φτώχειας. Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός έχουν τεράστιες άμεσες επιπτώσεις στα άτομα όπως επισφαλής υγεία, αυτοκτονίες και μόνιμη ανεργία. Η φτώχεια βαρύνει δυσανάλογα τις ανύπανδρες μητέρες και τις ηλικιωμένες γυναίκες που ζουν μόνες. Η φτώχεια συχνά παραμένει σε ορισμένες οικογένειες για ολόκληρες γενεές.

- ▶ Ενώ η αύξηση στο προσδόκιμο επιβίωσης είναι προφανώς θετικό στοιχείο, συνδυαζόμενη με την υπογεννητικότητα έχει ως αποτέλεσμα τη γήρανση του πληθυσμού η οποία απειλεί το ρυθμό οικονομικής αύξησης με επιβράδυνση, καθώς και την ποιότητα και οικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης και δημόσιας περίθαλψης. Οι δαπάνες θα μπορούσαν να αυξηθούν έως και 8% του ΑΕΠ σε πολλά κράτη μέλη μεταξύ 2000 και 2040.
- ▶ Η απώλεια βιο-ποικιλότητας στην Ευρώπη επιταχύνθηκε εξαιρετικά τις τελευταίες δεκαετίες. Τα αλιευτικά αποθέματα στα ευρωπαϊκά ύδατα πλησιάζουν στην κατάρρευση. Οι όγκοι αποβλήτων σταθερά αυξάνονται ταχύτερα από το εγχώριο ακαθάριστο προϊόν. Η απώλεια εδαφών και η ελαττούμενη γονιμότητα συρρικνώνουν τη βιωσιμότητα των αγροτικών γαιών.
- ▶ Η συμφόρηση στις μεταφορές αυξάνει γοργά και προσεγγίζει το σημείο κορεσμού. Το πρόβλημα αυτό αφορά κυρίως τις αστικές περιοχές, οι οποίες επίσης αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως παρακμή του κέντρου των πόλεων, πρόστια χωρίς ρυμοτομία και συγκεντρώσεις έντονης φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι περιφερειακές ανισορροπίες στην ΕΕ παραμένουν σοβαρό πρόβλημα.

Πηγή: [Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων \(2001\)](#)

Η ζωτική σημασία της εφαρμογής της Αντζέντα 2030 επισημαίνεται σε [πρόσφατο έγγραφο του Συμβουλίου της ΕΕ](#) (2019:4) στο οποίο υπογραμμίζεται η ανάγκη εκπόνησης συγκεκριμένης στρατηγικής «υλοποίησης που θα περιγράφει χρονοδιαγράμματα, στόχους και συγκεκριμένα μέτρα που θα λαμβάνουν υπόψη την Αντζέντα του 2030 και θα ενσωματώνουν τους ΣΒΑ σε όλες τις σχετικές εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ».

1.1 AGENDA 2030 ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Το 2015 υιοθετήθηκε από τους παγκόσμιους ηγέτες (193 κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών) η [Ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη-Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας](#) (United Nations, 2015) με κύρια επιδίωξη την ολοκλήρωση των στόχων που δεν είχαν επιτευχθεί με τη Διακήρυξη των Στόχων Ανάπτυξης Χιλιετίας. Στο προοίμιό της αναφέρεται ότι η Ατζέντα 2030 είναι ένα σχέδιο δράσης το οποίο στοχεύει στην παγκόσμια ειρήνη σε ένα πλαίσιο μεγαλύτερης ελευθερίας. Η μεγαλύτερη πρόκλησή της αποτελεί η εξάλειψη της φτώχειας σε όλες τις μορφές της, συμπεριλαμβανομένης της απόλυτης φτώχειας².

Η Ατζέντα 2030 θέτει 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης οι οποίοι εξειδικεύονται σε 169 επιμέρους μετρήσιμους υπο-στόχους σύμφωνα με τους οποίους γίνεται η αξιολόγηση επίτευξής τους για κάθε χώρα. Οι προαναφερθέντες στόχοι σχετίζονται με τον άνθρωπο, τον πλανήτη, την ευημερία, την ειρήνη και τη συνεργασία. Ειδικότερα, για τον άνθρωπο οι ενέργειες στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας, της πείνας και στη διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς σε ένα υγιές περιβάλλον. Για τον πλανήτη οι ενέργειες στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος από την υποβάθμιση αφενός μέσω της υπεύθυνης κατανάλωσης και παραγωγής και αφετέρου μέσω των δράσεων για το κλίμα προκειμένου να μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες των σημερινών και μελλοντικών γενεών. Τέλος, η ευημερία μπορεί να διασφαλιστεί για όλους τους ανθρώπους μέσω της αρμονικής συνύπαρξης της φύσης με την οικονομική, κοινωνική και τεχνολογική πρόοδο. Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι πρέπει εδραιωθούν η συνεργασία και η παγκόσμια αλληλεγγύη και να εξαλειφθούν ο φόβος και η βία καθώς δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς ειρήνη και ειρήνη χωρίς βιώσιμη ανάπτυξη.

² Στην Ετήσια Έκθεση 2008:196 του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ ΑΔΕΔΥ αναφέρεται ότι «ο όρος απόλυτη φτώχεια παραπέμπει σε καταστάσεις ατόμων που στερούνται βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης για να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους, όπως παράδειγμα καταστάσεις πείνας, έλλειψης πόσιμου νερού, στέγης, ένδυσης ή φαρμάκων και αγωνίζονται για την επιβίωσή τους».

Στο ερευνητικό κείμενο των Cruz, Foster, Quillin, & Schellekens (2015:6-7) επισημαίνεται ότι από το 1990 έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς τη μείωση της φτώχειας σύμφωνα με συγκρίσεις των διαθέσιμων στοιχείων του 1990 και του 1999. Επιπλέον, ως κατώφλι της απόλυτης φτώχειας ορίζεται η διαβίωση με λιγότερο από \$1.90 την ημέρα και το 2012 η αναλογία του παγκόσμιου πληθυσμού που ζούσε με λιγότερο από \$1.90 την ημέρα ήταν (902 εκ. άνθρωποι) περίπου το 1/3 από το αντίστοιχο του 1990 (1.958,5 εκ. άνθρωποι) ενώ σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ ([United Nations, 2018a](#):4) το 2013 ήταν περίπου 783 εκ. άνθρωποι.

Πιο συγκεκριμένα οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι:

1. Μηδενική φτώχεια
2. Μηδενική πείνα
3. Καλή υγεία και ευημερία
4. Ποιοτική εκπαίδευση
5. Ισότητα των φύλων
6. Καθαρό νερό και αποχέτευση
7. Φθηνή και καθαρή ενέργεια
8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη
9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές
10. Λιγότερες ανισότητες
11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες
12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή
13. Δράση για το κλίμα
14. Ζωή στο νερό
15. Ζωή στη στεριά
16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί
17. Συνεργασία για τους στόχους

Μέχρι το παρόν σημείο επιδιώχθηκε η παρουσίαση του γενικού πλαισίου της Agenda 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη η οποία εκφράστηκε ως αναγκαιότητα και συνειδητή προτεραιότητα από τα κράτη. Ακολουθεί αναλυτικότερη παρουσίαση των στόχων *Ποιοτική εκπαίδευση* (ΣΒΑ4) και *Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη* (ΣΒΑ8) και της πορείας της Ελλάδας η οποία σύμφωνα με την έκθεση³ των Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune & Fuller (2018) σημειώνει σταθερό ρυθμό προόδου.

---

³ Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune & Fuller (2018), [SDG Index and Dashboards Report 2018](#), New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).

2. Στόχοι Βιώσιμης ανάπτυξης

Ποιοτική εκπαίδευση & αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη

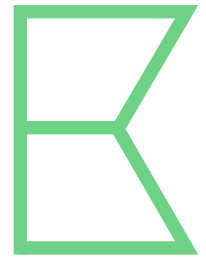
2.1 Ποιοτική Εκπαίδευση (ΣΒΑ 4)

- ✓ Διασφαλίζουμε την ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση

Η απόκτηση ποιοτικής εκπαίδευσης κατέχει καθοριστική σημασία στη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι επιμέρους στόχοι επιδιώκουν:

- 4.1. Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα.
- 4.2. Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- 4.3. Έως το 2030, διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων.
- 4.4. Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.
- 4.5. Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

- 4.6. Έως το 2030, διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.
- 4.7. Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- 4.α. Οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του φύλου και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους.
- 4.β. Έως το 2020⁴, ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.
- 4.γ. Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

Πηγή: [Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών](#)

4 Τα έτη 2020 και 2025 αποτελούν σημαντικά σημεία αναφοράς και πρόθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας Ηνωμένων Εθνών αποτελεί η δυνατότητα σύνταξης δυο περιεκτικών ανασκοπήσεων-εκθέσεων (το 2020 και το 2025) οι οποίες θα περιλαμβάνουν τις βελτιώσεις στους παγκόσμιους δείκτες των ΣΒΑ ([European Union](#), 2018:18-19)

Στοιχεία Προόδου

Στοιχεία από την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών 2018 ([United Nations, 2018a](#):6) οδηγούν στο συμπέρασμα ότι χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος 4 καθώς εντοπίζονται ανισότητες στην εκπαίδευση σε σχέση με το φύλο και τη τοποθεσία (αστική – αγροτική) και χρειάζονται επενδύσεις στις εκπαιδευτικές υποδομές.

Ειδικότερα:

- ▶ Παγκοσμίως, το ποσοστό συμμετοχής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το 2016 ήταν 70% από 63% το 2010. Τα χαμηλότερα ποσοστά εντοπίστηκαν στην Υποσαχάρια Αφρική (41%), Βόρεια Αφρική και Δυτική Ασία (52%)
- ▶ Περίπου 617 εκατομμύρια ή το 58% των παιδιών και εφήβων στην πρωτοβάθμια και κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση παγκοσμίως παρουσιάζουν ελλείψεις γραμματισμού και αριθμητισμού. Περίπου τα 2/3 από αυτά πηγαίνουν σχολείο αλλά δεν μαθαίνουν είτε γιατί το εγκαταλείπουν ή γιατί δεν μαθαίνουν τα «βασικά» ([United Nations, 2018b](#):7)
- ▶ Το 2016, περίπου το 85% των δασκάλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση παγκοσμίως ήταν καταρτισμένοι.
- ▶ Το 2016, μόνο το 34% των πρωτοβάθμιων σχολείων στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες είχαν ηλεκτρικό ρεύμα και κάτω από το 40% ήταν εξοπλισμένα με τις βασικές ευκολίες πλησίματος.

2.2 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ 8)

- ✓ Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους

Περίπου ο μισός παγκόσμιος πληθυσμός ζει με κατά μέσο όρο δύο δολάρια την ημέρα. Σε πολλά μέρη το να έχει κανείς δουλειά δεν αποτελεί εγγύηση ότι θα ξεφύγει από τη φτώχεια. Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη προϋποθέτει ότι οι κοινωνίες θα δημιουργήσουν τις συνθήκες εκείνες οι οποίες θα επιτρέψουν στους ανθρώπους να έχουν ποιοτικές θέσεις εργασίας και οι οποίες θα τονώνουν την οικονομία χωρίς ωστόσο να βλάπτουν το περιβάλλον.

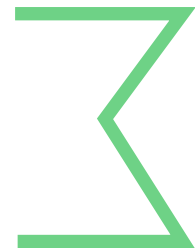
Οι επιμέρους στόχοι επιδιώκουν:

- 8.1. Διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ετησίως.
- 8.2. Επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας, μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, στρέφοντας την προσοχή σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας.
- 8.3. Προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, την επιχειρηματικότητα, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, και ενθαρρύνουν την εισημοποίηση και την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.
- 8.4. Έως το 2030, βαθμιαία βελτίωση της αποδοτικότητας των παγκόσμιων πόρων σε σχέση με την κατανάλωση και παραγωγή, και προσπάθεια διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το Δεκαετές Πλαίσιο

Προγράμματος για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, με τις ανεπτυγμένες χώρες να γιούνται του εγχειρήματος αυτού.

- 8.5. Έως το 2030, επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων και των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και εξασφάλιση της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.
- 8.6. Έως το 2020, ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που δεν απασχολούνται, μορφώνονται ή εκπαιδεύονται.
- 8.7. Ανάληψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων για την εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, τον τερματισμό της σύγχρονης δουλείας και της εμπορίας ανθρώπων, τη διασφάλιση της απαγόρευσης και εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης και της χρησιμοποίησης παιδιών-στρατιωτών, και τον τερματισμό, έως το 2025, όλων των μορφών παιδικής εργασίας.
- 8.8. Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.
- 8.9. Έως το 2030, σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προάγει τους τοπικούς πολιτισμούς και προϊόντα.
- 8.10. Ενίσχυση της ικανότητας των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.
- 8.a. Αύξηση της υποστήριξης της πρωτοβουλίας Βοήθεια για το Εμπόριο (Aid For Trade) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μέσω του Ενισχυμένου Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Τεχνική Συνδρομή σε θέματα Εμπορίου στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες.

8.β. Έως το 2020, ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή μίας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων και εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Πηγή: [Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών](#)

Στοιχεία Προόδου

Σύμφωνα με στοιχεία από την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών 2018 ([United Nations, 2018a](#):8) παγκοσμίως, η παραγωγικότητα της εργασίας έχει αυξηθεί και το ποσοστό ανεργίας έχει μειωθεί. Ωστόσο, χρειάζεται να γίνουν σημαντικά βήματα προκειμένου να αυξηθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης ιδιαίτερα για τους νέους, να μειωθούν η άτυπη απασχόληση και οι ανισότητες στην αγορά εργασίας (κυρίως αναφορικά με το χάσμα αμοιβής των φύλων), να διασφαλιστεί ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, να βελτιωθεί η πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και να διασφαλιστεί η βιώσιμη και ελεύθερη οικονομική ανάπτυξη.

Ειδικότερα,

- ▶ Το 2016, το πραγματικό κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε κατά 1,3% παγκοσμίως, λιγότερο από το μέσο ποσοστό αύξησης 1,7% που καταγράφηκε το 2010-2016. Για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, το ποσοστό αύξησης έπεσε από 5,7% (2005-2009) στο 2,3% (2010-2016).
- ▶ Σε παγκόσμιο επίπεδο η παραγωγικότητα της εργασίας (μέτρηση ως παραγωγή ανά απασχολούμενο σε δολάρια, 2005) αυξήθηκε κατά 2,1% το 2017. Αυτή είναι η γρηγορότερη καταγεγραμμένη ανάπτυξη από το 2010.
- ▶ Παγκοσμίως, το 61% των εργαζομένων απασχολούνταν το 2016 υπό την μορφή της άτυπης απασχόλησης⁵. Εξαιρουμένου του αγροτικού

5 «Συμβάσεις προσωρινής ή βραχυχρόνιας διάρκειας, μερική απασχόληση ή εργασία ανάλογα με τη ζήτηση, καθώς και εργασιακές σχέσεις μεταξύ περισσότερων των δύο μερών συνήθως αντιμετωπίζονται ως άτυπες μορφές απασχόλησης –σε αντίθεση με τη συνήθη εργασιακή σχέση που αφορά συνήθως πλήρη απασχόληση με σύμβαση αορίστου χρόνου. Μεταξύ αυτών των κατηγοριών μπορούμε να διακρίνουμε ποικίλες μορφές, για παράδειγμα, περιστασιακή εργασία (π.χ. συμβάσεις χωρίς αναφορά ωρών εργασίας), εργασία μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης (π.χ. θέσεις προσωρινής απασχόλησης) ή εργασία σε πλατφόρμα (π.χ. άτομα εργάζονται για ψηφιακές πλατφόρμες, χωρίς να έχουν σταθερό τόπο εργασίας) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018:1)».

τομέα, το 51% όλων των εργαζομένων απασχολήθηκε με κάποια μορφή άτυπης απασχόλησης.

- ▶ Στοιχεία από 45 χώρες δείχνουν ότι η ανισότητα των φύλων στις αμοιβές εξακολουθεί να υφίσταται: σε ποσοστό 89% (σε 45 χώρες) το ωρομίσθιο των ανδρών είναι, κατά μέσο όρο, υψηλότερο από εκείνο των γυναικών, με μέσο μισθολογικό χάσμα 12,5%.
- ▶ Το ποσοστό της παγκόσμιας ανεργίας το 2017 ήταν 5,6% ενώ το 2000 το ποσοστό άγγιζε το 6,4%. Η πτώση έχει επιβραδυνθεί από το 2009, όταν έφτασε το 5,9%. Οι πιθανότητες που έχουν οι νέοι (15-24 ετών) να μείνουν άνεργοι είναι 3 φορές περισσότερες από εκείνες των ενηλίκων(25 ετών και άνω), με το ποσοστό της παγκόσμιας ανεργίας στους νέους το 2017 να είναι 13%.
- ▶ Στις μισές από τις 74 χώρες (των οποίων υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία του 2016) πάνω από το 17% των νέων δεν σπουδάζουν, δε δουλεύουν ή δεν κάνουν πρακτική, ποσοστό το οποίο δεν φαίνεται να επηρεάζεται από την οικονομική κρίση ([United Nations, 2018b](#):10)
- ▶ Σε χώρες υψηλού εισοδήματος, σχεδόν κάθε ενήλικας έχει έναν λογαριασμό σε τράπεζα ή σε άλλο χρηματοπιστωτικό οργανισμό ενώ σε χώρες χαμηλού εισοδήματος μόνο το 35% των ενηλίκων έχει αυτή την δυνατότητα.

3. Η πρόοδος της Ελλάδας στο πλαίσιο υλοποίησης των ΣΒΑ του ΟΗΕ

Η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει την Ατζέντα 2030 για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, μέσω των οποίων διασφαλίζεται τόσο η ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, στην κοινωνική συνοχή και στη δικαιοσύνη όσο και η προστασία του περιβάλλοντος και η οικολογία (Hellenic Republic⁶, 2018).

Για την υιοθέτηση των 17 ΣΒΑ το σημείο εκκίνησης αποτελούν οι 8 Εθνικές Προτεραιότητες:

1. Προώθηση μιας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8, 9).
2. Προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8).
3. Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΣΒΑ 1, 2, 3).
4. Μείωση κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους (ΣΒΑ 5, 10).
5. Προώθηση της ποιοτικής και ελεύθερης εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4).
6. Ενίσχυση της προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάση για κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλού άνθρακα (ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15)
7. Οικοδόμηση αποδοτικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών (ΣΒΑ 16, 17)
8. Ενίσχυση ανοιχτών, συμμετοχικών, δημοκρατικών διαδικασιών και προώθηση συνεργασιών (ΣΒΑ 16, 17).

Η κλίμακα κατάταξης των χωρών αναφορικά με τους δείκτες ΣΒΑ κυμαίνεται από το μηδέν (0) έως το εκατό (100). Την πρώτη θέση καταλαμβάνει η Σουηδία με βαθμολογία 85,0 και την τελευταία η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία με βαθμολογία 37,7. Στην έκθεση της [Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#)

⁶ Hellenic Republic (2018), [Voluntary national review on the implementation of the 2030 agenda for sustainable development](#), Athens: National Printing House (Work number: 139/2018)

(2019:66) επισημαίνεται ότι «επτά κράτη μέλη της ΕΕ-27 βρίσκονται μεταξύ των κορυφαίων 10 στην παγκόσμια κατάταξη του δείκτη ΣΒΑ και το σύνολο των 27 κρατών μελών της ΕΕ⁷ συγκαταλέγονται στις κορυφαίες 50 χώρες μεταξύ των 156 που αξιολογήθηκαν».

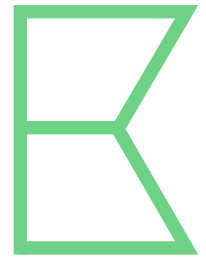
Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 48η θέση μεταξύ των 156 χωρών, με βαθμολογία 70.6. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση των Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune & Fuller (2018: 212-213) η χώρα βρίσκεται σε καλό δρόμο προς την επίτευξη των ΣΒΑ 7 & ΣΒΑ 13 (πίνακας 1). Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τη φθνή και καθαρή ενέργεια (ΣΒΑ7) η βαθμολογία της Ελλάδας (Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune & Fuller, 2018:70) είναι 86,9 καθώς η χώρα έχει καλύψει την πρόσβαση του πληθυσμού στην ηλεκτρική ενέργεια και στα καθαρά καύσιμα, ενώ είναι σε καλή τροχιά αναφορικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τις εκπομπές CO₂ από την καύση καυσίμου. Αναφορικά με τις δράσεις για το κλίμα (ΣΒΑ13) η χώρα έχει βαθμολογία 78,1 η οποία προκύπτει από την επίτευξη των δεικτών α) ενέργεια συνδυασμένη με τις εκπομπές του CO₂/άτομο β) παρακολούθηση της ευπάθειας της κλιματικής αλλαγής και γ) ενσωμάτωση του CO₂ στις εξαγωγές ορυκτών καυσίμων.

Πίνακας 1. Απεικόνιση πορείας επίτευξης των 17 ΣΒΑ της Ελλάδας

Πηγή: [SDG Index and Dashboards Report 2018](#)

7 Σε αρκετά σημεία της έκθεσης δεν περιλαμβάνεται το Ηνωμένο Βασίλειο

Η καλή πορεία της Ελλάδας (αλλά σε ποσοστό κάτω από το απαιτούμενο για την επίτευξη των ΣΒΑ μέχρι το 2030) σε γενικές γραμμές⁸ σχετίζεται τόσο με θέματα υγείας (μητρική - νεογνική θνησιμότητα, ασθένειες) όσο και με θέματα ισότητας των φύλων (ζήτηση για αντισύλληψη, χάσμα μισθών μεταξύ των φύλων) παρόλο που σταθερός είναι ο δείκτης εκπροσώπησης των γυναικών στο κοινοβούλιο. Επιπλέον, η ασφαλής διαχείριση υπηρεσιών ύδρευσης, η χρήση internet, η αξιοποίηση της κινητής τηλεφωνίας και η προστασία χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων προς όφελος της βιοποικιλότητας αποτελούν παράγοντες/δείκτες της καλής πορείας της χώρας. Μεγαλύτερη προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί σε σχέση με την επίτευξη των στόχων 1, 4, 8 και 14 καθώς η πορεία της χώρας βρίσκεται σε σταθερότητα και η πρόοδος της αυξάνει με ρυθμό κάτω από το 50% του ρυθμού που απαιτείται για την επίτευξη των ΣΒΑ μέχρι το 2030. Τέλος, αναφορικά με τους στόχους 12 και 17 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

3.1 Η Ποιοτική Εκπαίδευση (ΣΒΑ 4) στην Ελλάδα

Στην εθνική έκθεση αξιολόγησης για τους ΣΒΑ (Hellenic Republic, 2018) η ελληνική κυβέρνηση παρουσιάζει τις κύριες πολιτικές και τα μέτρα που συμβάλλουν στην επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Ειδικότερα:

Αναφορικά με την ανάπτυξη δεξιοτήτων για απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία (ΣΒΑ4.4) η Ελλάδα το 2016 υιοθέτησε το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και μαθητείας σύμφωνα με τις αξιολογήσεις πραγματικών κοινωνικοοικονομικών αναγκών και συστημικών αδυναμιών. Στο πλαίσιο της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης (ΣΒΑ4.1 & ΣΒΑ4.2) θεσπίστηκαν α) το ολοήμερο σχολείο και το Ινστιτούτο εκπαιδευτικής πολιτικής στοχεύοντας στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και β) τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας τα οποία απευθύνονται σε άτομα ηλικίας 18-30 ετών προκειμένου να αναπτύξουν/ενισχύσουν γνώσεις και δεξιότητες με στόχο την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη μείωση των ανισοτήτων. Όσον αφορά στην

⁸ Αναλυτικά βλ. Έκθεση των Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune & Fuller (2018:212-213) [Bertelsmann Stiftung και Sustainable Development Solutions Network \(SDSN\)](#)

τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΣΒΑ4.3) επιδιώκεται η θέσπιση κέντρων κατάρτισης και διά βίου μάθησης σε όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια ενώ σε σχέση με την εξάλειψη διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (ΣΒΑ4.5), το σχολικό έτος 2017-2018 εφαρμόστηκε πιλοτικό πρόγραμμα το οποίο απευθυνόταν στον πληθυσμό των Ρομά και σε παιδιά ηλικίας 16-21 της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης. Προκειμένου να ενισχυθεί η προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ4.7) μέσω της εκπαίδευσης, εφαρμόστηκαν νομοθετικές πρωτοβουλίες, μέτρα και πολιτικές σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες μέσω των οποίων επιδιώχθηκε η ενσωμάτωση των βασικών αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, η Ελλάδα βρίσκεται στη διαδικασία ανάπτυξης Εθνικής Στρατηγικής για την εισαγωγή και προαγωγή της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στην τυπική εκπαίδευση και αναμόρφωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος τόσο σε διοικητικό όσο και σε δομικό επίπεδο.

Τέλος, η διά βίου μάθηση (ΣΒΑ4.4 & ΣΒΑ4.6) αποτελεί προτεραιότητα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο καθώς συνδέεται με την απασχόληση, την ευημερία και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνία. Στην Ελλάδα, με νόμο που θεσπίστηκε το 2010, τέθηκε η βάση για το σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας ολιστικής εθνικής στρατηγικής διά βίου μάθησης και για τη δημιουργία ενός Εθνικού Δικτύου Διά Βίου Μάθησης το οποίο περιλαμβάνει τους κυβερνητικούς οργανισμούς διά βίου μάθησης και τους πάροχους υπηρεσιών που λειτουργούν υπό την αιγίδα των διάφορων υπουργείων. Σε αυτό στο πλαίσιο, πραγματοποιήθηκε σε εθνικό επίπεδο, μια αρχική καταγραφή των υλοποιημένων ενεργειών ΔΒΜ από φορείς και κοινωνικούς εταίρους προκειμένου να αναπτυχθεί και να υιοθετηθεί η Εθνική Στρατηγική Νεολαίας από τη Γενική Γραμματεία ΔΒΜ, η οποία στρατηγική θα δώσει έμφαση σε θεματικές περιοχές που επηρεάζουν τη νεολαία, όπως ποιοτική εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων, αξιοπρεπής εργασία και ευκαιρίες απασχόλησης.

Αναφορικά με την επαγγελματική κατάρτιση (ΣΒΑ4.4) η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια διπλή πρόκληση αφού πρέπει 1) να παράσχει αποτελεσματική υποστήριξη σε μεγάλο αριθμό μακροχρόνια ανέργων προσφέροντας ευκαιρίες για επαγγελματική εμπειρία και απασχόληση και 2) να εκσυγχρονίσει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενεργών πολιτικών για την

αγορά εργασίας. Η πρόκληση αυτή είναι σημαντική καθώς οι ανάγκες των ανέργων και των NEETS (νέοι ηλικίας 15-29 ετών οι οποίοι βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης) είναι μεγάλες και περίπλοκες, ενώ οι πόροι είναι περιορισμένοι. Παρόλα αυτά, γίνονται ενέργειες προκειμένου να αναβαθμιστεί το θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης και κατάρτισης στοχεύοντας: α) στη σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης με τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας μέσω αναγνώρισης των αναγκών της αγοράς εργασίας β) στην επεξεργασία της δυνατότητας αύξησης των φορέων κατάρτισης συμπεριλαμβάνοντας και τα πανεπιστήμια και γ) στη διασφάλιση της ποιότητας (εκπαιδευτές, εκπαιδευτικό υλικό, υποδομές, διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης). Επιπλέον, με το νόμο 4430/2016 επιδιώκεται η βελτίωση των τρόπων ένταξης των ανέργων στην αγορά εργασίας καθώς ορίζεται ότι οι καταγεγραμμένοι άνεργοι στον ΟΑΕΔ οι οποίοι επιθυμούν να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης, μπορούν να παραμένουν εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ ως άνεργοι κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης/κατάρτισης.

Η βαθμολογία της Ελλάδας αναφορικά με την Ποιοτική εκπαίδευση (ΣΒΑ4) είναι 86,2. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με στοιχεία της [Eurostat](#) παρουσιάζεται θετική εξέλιξη στους δυο από τους έξι δείκτες που αφορούν στο συγκεκριμένο στόχο. Πιο συγκεκριμένα οι 6 δείκτες είναι:

1. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (18-24 ετών)
2. Η εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής ηλικίας
3. Ποσοστό των νέων που δεν εργάζονται και δε σπουδάζουν
4. Ποσοστό των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (30-34 ετών)
5. Ποσοστό των πτυχιούχων που βρήκαν εργασία
6. Ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση

Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία του 2017, η θετική εξέλιξη που παρουσιάζει η Ελλάδα (βλ. Πίνακα 2) αφορά στο χαμηλό ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου (6%) και στο υψηλό ποσοστό πτυχιούχων (43,7%). Αναφορικά με τους επιμέρους δείκτες, η πορεία της χώρας σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ, αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα 2.

Πίνακας 2. Σύγκριση δεικτών ΣΒΑ 4 μεταξύ Ελλάδας & ΕΕ - Ποιοτική εκπαίδευση

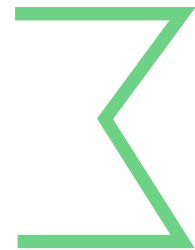
Δείκτες ΣΒΑ 4 : Ποιοτική Εκπαίδευση	Ελλάδα	ΕΕ
Ποσοστό εγκατάλειψης σχολείου	6%	10,6%
Ποσοστό της εκπαίδευσης των παιδιών προσχολικής ηλικίας (4 ετών έως υποχρεωτική εκπαίδευση)	81,5%	95,4%
Ποσοστό των νέων που δεν εργάζονται και δε σπουδάζουν (15-29 ετών)	21,3%	13,4%
Ποσοστό πτυχιούχων	43,7%	39,9%
Ποσοστό των πτυχιούχων που βρήκαν εργασία (20-34 ετών)	52%	80,2%
Ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση (25-64 ετών)	4,5%	10,9%

Πηγή: [Eurostat](#)

3.2 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ8) στην Ελλάδα

Αναφορικά με το στόχο Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ 8) στην εθνική έκθεση αξιολόγησης για τους ΣΒΑ (Hellenic Republic, 2018) η ελληνική κυβέρνηση παρουσιάζει τις κύριες πολιτικές και τα μέτρα που συμβάλθηκαν στην επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Ειδικότερα:

Με το νόμο 4399/2016, η Ελλάδα στοχεύει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην περιφερειακή σύγκλιση, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, υιοθετώντας την καινοτομία και τεχνολογική πρόοδο στις επιχειρήσεις και προσελκύοντας ξένες επενδύσεις. Στις αρχές του 2018, το νομικό πλαίσιο επιθεωρήσεων αναμορφώθηκε οριζόντια, θέτοντας κοινούς κανόνες για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες και επιτρέποντας καλύτερο συντονισμό επιθεωρήσεων ανά τομέα και οικονομική δραστηριότητα. Επιπλέον, προτεραιότητα δόθηκε στην ανάπτυξη του Παρατηρητήριου Επιχειρηματικότητας το οποίο συλλέγει και αναλύει δεδομένα επιχειρηματικής οικονομίας και επιτρέπει το συστηματικό και αποτελεσματικό έλεγχο της αγοράς.

Κύριες προτεραιότητες επίσης αποτελούν η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της απασχόλησης καθώς η παρατεταμένη κρίση από το 2010 και μετά οδήγησε στη συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 25%, στο κλείσιμο επιχειρήσεων και σε αυξημένο ποσοστό ανεργίας. Η κατάσταση στην αγορά εργασίας, η οποία χαρακτηρίζεται από αυξημένα ποσοστά ανεργίας ιδιαίτερα στους νέους και στους μακροχρόνια ανέργους, αποτελεί ακόμα πρόκληση παρά τα θετικά σημάδια σταθεροποιητικών τάσεων των τελευταίων τριών χρόνων. Το 2013, η ανεργία έφθασε στο ανώτατο σημείο (27,8%) αλλά στο τρίτο τρίμηνο του 2017 είχε μειωθεί στο 20,2%. Παρά τη μείωση, το συγκεκριμένο ποσοστό αποτελεί υψηλό ποσοστό λαμβάνοντας υπόψη ότι στο ίδιο τρίμηνο το 75,7% των ανέργων είναι μακροχρόνια άνεργοι.

Η οικονομική κρίση δεν συνέβαλλε μόνο στην αύξηση του ποσοστού ανεργίας αλλά συνέβαλλε τόσο στην αλλαγή της μορφής της εργασίας όσο και στην ποιότητα των θέσεων απασχόλησης. Αναλογικά περισσότερες θέσεις εργασίας χάθηκαν στην κατασκευή και στη μεταποίηση σε σύγκριση με άλλους τομείς και το μερίδιό τους στη συνολική απασχόληση μειώθηκε υπέρ των υπηρεσιών. Επιπλέον, η μερική απασχόληση μισθωτών εργαζομένων αυξήθηκε δραματικά (από το 4,8% το 2008 στο 10,7% το 2017) λόγω της προτίμησης των εργοδοτών της συγκεκριμένης μορφής απασχόλησης κατά την πρόσληψη και λόγω της μετατροπής μεγάλου αριθμού συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε συμβάσεις εργασίας μερικής απασχόλησης ή εναλλαγής θέσεων εργασίας.

Στα μέτρα και στις πολιτικές που έχει υιοθετήσει η ελληνική κυβέρνηση προκειμένου να επιτευχθεί η προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8.5) συμπεριλαμβάνεται η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης όπως: η παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης και συμβουλευτικής στους ανέργους και στους νέους επιχειρηματίες, οι τοπικές παρεμβάσεις σε περιοχές με υψηλό ποσοστό ανεργίας, η πιστοποίηση και αναβάθμιση δεξιοτήτων σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, προκειμένου να ενισχυθεί η ζήτηση στην αγορά εργασίας έχουν εφαρμοστεί μέτρα α) παροχής εγγυημένης απασχόλησης στους ανέργους σε θέσεις του δημόσιου τομέα (μέσω κοινωφελούς εργασίας) και β) επιχορήγησης ιδιωτικών επιχειρήσεων για την ενίσχυση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα,

αναφορικά με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα δίνονται κίνητρα στις επιχειρήσεις να προσλάβουν ανέργους επιδοτώντας το μισθολογικό και μη μισθολογικό τους κόστος. Επιπλέον, στοχεύοντας στην καταπολέμηση του brain drain (νέοι που έχουν φύγει στο εξωτερικό) οι δράσεις αφορούν στην προώθηση της απασχόλησης, στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, στη μαθητεία και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Λαμβάνοντας υπόψη το υπάρχον κοινωνικο-οικονομικό κλίμα, η αυτοαπασχόληση και η επιχειρηματικότητα αποτελούν σημαντικές εναλλακτικές λύσεις έναντι της μισθωτής εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, προγράμματα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας προσφέρουν στους άνεργους νέους υποστήριξη και καθοδήγηση προκειμένου να αναπτύξουν μόνοι τους και να εφαρμόσουν ένα βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο μετά την ίδρυση της επιχείρησής τους.

Επιπρόσθετα, η Ελλάδα έχει υιοθετήσει πολιτικές βελτίωσης του επιπέδου και της ποιότητας επενδύσεων στον τουρισμό, δίνοντας έμφαση στην εφαρμογή καινοτόμων επενδυτικών μηχανισμών και εργαλείων, στρατηγικών και δράσεων τόνωσης της τουριστικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, έχουν υιοθετηθεί δράσεις όπως ο Εναλλακτικός Τουρισμός ο οποίος στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (2014-2020) στοχεύει να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσω της εξωστρέφειας. Επιπλέον, μέσω δράσεων εναλλακτικού τουρισμού δύναται να χρηματοδοτηθούν επενδυτικά έργα τα οποία ενισχύουν τη διαφορετικότητα και τον εμπλουτισμό των ελληνικών προϊόντων μέσω της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως π.χ. γαστρονομικό, πολιτισμικό τουρισμό (παρουσίαση τοπικού πολιτισμού και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς).

Τέλος, σημαντικές προσπάθειες γίνονται προκειμένου να μειωθεί η αδήλωτη εργασία σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στην υγεία και ασφάλεια στην εργασία και στην προστασία της ανεργίας.

Η βαθμολογία της Ελλάδας αναφορικά με τον ΣΒΑ8 Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη είναι 59,8. Σύμφωνα με στοιχεία της [Eurostat](#) το 2017 το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών στην ΕΕ ήταν 72,2% ενώ στην Ελλάδα ήταν 57,8%. Επιπλέον, σημαντική

διαφορά σημειώνεται στα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας του ενεργού πληθυσμού τα οποία στην ΕΕ είναι 3,4% ενώ στην Ελλάδα είναι 15,6%. Αναφορικά με τους επιμέρους δείκτες στον κάτωθι πίνακα 3 αποτυπώνεται η πορεία της χώρας σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ.

Πίνακας 3. Σύγκριση δεικτών ΣΒΑ8 μεταξύ Ελλάδας & ΕΕ - Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη

ΣΒΑ 8 : Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη	Ελλάδα	ΕΕ
Πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ	17.400€/άτομο	27.700€/άτομο
Μερίδιο επενδύσεων του ΑΕΠ ανά θεσμικό τομέα	12,9%	20,65%
Παραγωγικότητα πόρων	1. 5414€/Kg	2.0718€/Kg
Ποσοστό ανενεργού πληθυσμού λόγω ευθυνών φροντίδας (20-64 ετών)	17,3%	21,4%
Νέοι (15-29) εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης & κατάρτισης	21,3%	13,4%
Ποσοστό απασχόλησης (20-64 ετών)	57,8%	72,2%
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στον ενεργό πληθυσμό	15,6%	3,4%
Θανατηφόρα ατυχήματα στην εργασία	1,29 (2016)	1,71 (2016)
Ποσοστό εργαζομένων σε κίνδυνο φτώχειας (≥ 18 ετών)	12,9%	9,4%

Πηγή: [Eurostat](#)

4. Οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Agenda 2030

Στην ετήσια έκθεση που εκδίδεται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Small Business Act⁹ (SBA) έτους 2017 (Πίνακας 4) καταδεικνύεται ότι οι ΜΜΕ αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα (99.9%) και παράγουν τα ¾ της προστιθέμενης αξίας και το 86,9% της απασχόλησης της χώρας.

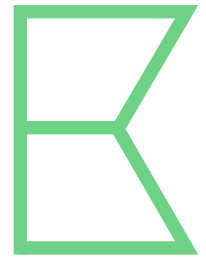
Πίνακας 4. ΜΜΕ - Βασικά στοιχεία

Μέγεθος	Αριθμός επιχειρήσεων Ελλάδα			Αριθμός απασχολούμενων στόμων			Προστιθέμενη αξία		
	Ελλάδα		ΕΕ-28	Ελλάδα		ΕΕ-28	Ελλάδα		ΕΕ-28
	Αριθμός	Μερίδιο	Μερίδιο	Αριθμός	Μερίδιο	Μερίδιο	Δισεκατ. €	Μερίδιο	Μερίδιο
Πολύ μικρές	678.816	96.2%	93.0%	1.288.988	57.3%	29.8%	17.0	34.3%	20.9%
Μικρές	23.829	3.4%	5.8%	412.490	18.3%	20.0%	9.5	19.2%	17.8%
Μεσαίες	2.684	0.4%	0.9%	254.639	11.3%	16.7%	9.8	19.7%	18.2%
ΜμΕ	705.329	99.9%	99.8%	1.956.117	86.9%	66.6%	36.3	73.2%	56.8%
Μεγάλες	388	0.1%	0.2%	294.094	13.1%	33.4%	13.3	26.8%	43.2%
Σύνολο	705.717	100.0%	100.0%	2.250.211	100.0%	100.0%	49.6	100.0%	100.0%

Πρόκειται για εκτιμήσεις για το 2016 που παρήχθησαν από το DIW Econ, σύμφωνα με αριθμητικά στοιχεία της περιόδου 2008-2014 από τη βάση στατιστικών δεδομένων σχετικά με τη διάρθρωση των επιχειρήσεων (Eurostat). Τα στοιχεία καλύπτουν την «οικονομία του τομέα των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων» στην οποία περιλαμβάνονται η μεταποίηση, οι κατασκευές, το εμπόριο και οι υπηρεσίες (NACE Rev.2, τομείς Β έως J, L, Μ και Ν), αλλά όχι επιχειρήσεις στους τομείς της γεωργίας, δασοκομίας, αλιείας και τους σε μεγάλο βαθμό μη εμπορεύσιμους τομείς όπως η εκπαίδευση και η υγεία. Εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί μεγέθους: πολύ μικρές επιχειρήσεις (0-9 εργαζόμενοι), μικρές επιχειρήσεις (10-49 εργαζόμενοι), μεσαίες επιχειρήσεις (50-249 εργαζόμενοι) και μεγάλες επιχειρήσεις (250+ εργαζόμενοι). Το πλεονέκτημα της αξιοποίησης δεδομένων της Eurostat είναι ότι οι στατιστικές είναι εναρμονισμένες και συγκρίσιμες μεταξύ των χωρών. Το μειονέκτημα είναι ότι για μερικές χώρες, τα στοιχεία μπορεί να διαφέρουν από τα στοιχεία που δημοσιεύονται από τις εθνικές αρχές.

Πηγή: [SBA Fact Sheet 2017](#) (European Commission, 2017)

⁹ Όπως αναφέρουν οι Γιακουλάς, Βατικιώτης, Θανάπουλος & Δασκαλάκης (2019:56) «η πρωτοβουλία SBA αποτελεί την εμβληματική πρωτοβουλία πολιτικής της ΕΕ για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» η οποία αντιπροσωπεύει τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ευρώπη (99%) και περιλαμβάνει πολιτικές και μέτρα ταξινομημένα σε 10 αρχές, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τους ΣΒΑ 8,9,17 και ιδιαίτερα με τους ΣΒΑ 8.2, 8.3, 9.3, 17.14. Για αναλυτικότερες και περισσότερο επίκαιρες πληροφορίες για το SBA βλ. [2018 SBA Ενημερωτικό Δελτίο](#) μτφ. Ιωάννα Προφύρη, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Φεβ. 2019

Σύμφωνα με την ελληνική έκθεση (Hellenic Republic, 2018) η Ελλάδα δείχνει σημαντικά δείγματα βελτίωσης στις δημόσιες επενδύσεις και συμβάσεις και γενικά παρουσιάζει θετική αξιολόγηση στην εφαρμογή των αρχών small business act (SBA). Πιο συγκεκριμένα, η έκθεση¹⁰ για τις ελληνικές μικρές επιχειρήσεις αναφέρεται στην αποτελεσματική εφαρμογή του εξωδικαστικού μηχανισμού διακανονισμού χρεών και στην ανάγκη δημιουργίας μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης για τις επιχειρήσεις που διατρέχουν κίνδυνο.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ συμμετέχει στο [“European Network for Early Warning and Support to Enterprises and Second Starters”](#) το οποίο είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τη χρηματοδότηση του COSME. Το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ υλοποιεί πιλοτικά το έργο με κύρια επιδίωξη την υποστήριξη των επιχειρήσεων που διατρέχουν κίνδυνο, υιοθετώντας καλές πρακτικές από τις ευρωπαϊκές χώρες. Θέματα ζωτικής σημασίας αποτελούν η δημιουργία συνθηκών και η θέσπιση φορέων για τους επιχειρηματίες προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση κρίσεων, την αδυναμία πληρωμών, την πτώχευση και τη δεύτερη ευκαιρία αποτελούν θέματα.

Αντί επιλόγου

Η πολυδιάστατη μορφή της βιώσιμης ανάπτυξης την καθιστά αντικείμενο περαιτέρω διερεύνησης αλλά παράλληλα και εύφορο πεδίο παράθεσης και προβληματισμού. Με γνώμονα τις διαρκείς προσπάθειες των κρατών να υιοθετήσουν πολιτικές προώσπισης και ενδυνάμωσης των τριών πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης διαφαίνεται ότι τα κράτη έχουν συνειδητοποιήσει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μονόδρομος.

Η «Ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη - Μετασχηματίζοντας τον κόσμο μας» αποτελεί την πιο πρόσφατη προσπάθεια των κρατών να συμβάλουν στην προαγωγή της ευημερίας του ανθρώπου και του πλανήτη μέσω της συνεργασίας και της αλληλεγγύης. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης που εξειδικεύονται σε 169 επιμέρους στόχους της Ατζέντα

---

10 Η έκθεση SBA Fact Sheet 2017 αναφέρεται στη θέσπιση του νόμου 4469/2017 «Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και άλλες διατάξεις» ο οποίος στοχεύει στην αναδιάρθρωση του χρέους των βιώσιμων επιχειρήσεων με απλοποιημένο τρόπο.

2030 είναι αλληλένδετοι και σχεδιασμένοι έτσι ώστε να μπορούν να ενσωματωθούν τόσο σε κυβερνητικές πολιτικές όσο και σε παρεμβάσεις άλλων εμπλεκόμενων μερών όπως οργανισμών και πολιτών.

Από την προσέγγιση των δυο στόχων που επιχειρήθηκε στο παρόν κείμενο (ΣΒΑ 4: Ποιοτική εκπαίδευση & ΣΒΑ 8: Αξιοπρεπή εργασία και οικονομική ανάπτυξη) προκύπτει ότι αποτελούν στόχους τους οποίους τα κράτη έχουν ενσωματώσει στις κυβερνητικές τους πολιτικές. Ειδικότερα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ποιοτική εκπαίδευση (ΣΒΑ4) βρίσκεται μεταξύ των τριών κορυφαίων ΣΒΑ των κρατών μελών της ΕΕ-27 στην παγκόσμια κατάταξη και 16 κράτη μέλη έχουν βαθμολογία υψηλότερη από 90 στα 100. Αναφορικά με τον ΣΒΑ 8, σύμφωνα με την έκθεση της ΕΕ, 17 κράτη μέλη της ΕΕ συγκεντρώνουν βαθμολογία τουλάχιστον 80 στα 100. Στον αντίποδα, μεγαλύτερη προσπάθεια πρέπει να καταβάλει η Ελλάδα η οποία βρίσκεται σε σταθερή πορεία και ο ρυθμός ανάπτυξής της είναι κάτω από το 50% του ρυθμού που απαιτείται προκειμένου να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι ΣΒΑ.

Τέλος, απαραίτητη κρίνεται η επιτάχυνση δράσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού, των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων προκειμένου να διασφαλιστεί η ευμάρεια και η ευημερία όλων. Η ευρύτερη δημοσιοποίηση των πολιτικών και στρατηγικών που υιοθετούνται από τα κράτη και η ευαισθητοποίηση του επιχειρηματικού κόσμου, των πολιτών, των κοινωνικών και περιβαλλοντικών ομάδων προς την υιοθέτηση δράσεων, θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια ολοκληρωμένη δέσμη ενεργειών προκειμένου να επιτευχθεί ο κοινός σκοπός όλων των κρατών και να πραγματοποιηθεί η έννοια «κανένας δεν μένει πίσω».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση

- Γιακούλας Δ., Βατικιώτης Λ., Θανόπουλος Γ. & Δασκαλάκης Ν.(2019), [Έκθεση ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 2019 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις](#), Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
- Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2001), [Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη](#), Πρόταση της Επιτροπής ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Göteborg, Βρυξέλλες
- Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων (2012), ["Προς τη διάσχεψη κορυφής «Rio+20»"](#), Προπαρασκευαστικό Έγγραφο Εργασίας, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), [Έγγραφο προβληματισμού προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030](#), Βρυξέλλες (ISBN:978-92-79-98926-1, doi: 10.2775/648827)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), Δελτίο Τύπου MEMO/18/1623, [Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για βελτίωση της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για όλους τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους](#), Στρασβούργο
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ (2008), [Ετήσια Έκθεση 2008 : Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση](#). Μέρος 8: Φτώχεια και εισοδηματικές ανισότητες στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, σσ. 193-259.
- Λαμπρίδη Μ. & Μέλλιου Χ. (2015, Μάιος), [Η γέννηση και η εξέλιξη της βιώσιμης ανάπτυξης](#). Ανακοίνωση στο 1ο Διεθνές Συνέδριο του ΔΙ.ΠΑ.Ε. Θεσσαλονίκη, σσ.28-33.
- Παπαϊωάννου Μ. & Μαυροειδής Η. (2005), [Βιώσιμη ανάπτυξη. Διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις και προοπτικές](#). Διεθνής έκθεση και συνέδριο για την τεχνολογία του περιβάλλοντος, HELECO '05, 3-6 Φεβρ., Αθήνα
- Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019), [Προς μια ολόενα και πιο βιώσιμη Ένωση έως το 2030 - Συμπεράσματα του Συμβουλίου](#), Αποτελέσματα των εργασιών, Λουξεμβούργο

Ξενόγλωσση

- Cruz M., Foster J., Quillin B. & Schellekens P. (2015), [Ending extreme poverty and sharing prosperity: progress and policies](#). Development Economics World Bank Group, Policy research note No 3.

European Commission (2017), «[2017 SBA Fact Sheet](#)», Ref. Ares (2018) 2717562-25/05/2018

European Commission (2018), «[2018 SBA Fact Sheet](#)», μτφ. Ιωάννα Προφύρη, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Φεβρουάριος 2019, σσ. 20

European Union (2018), [Sustainable development in the European Union. Monitoring report on progress towards the SDGS in an EU context](#), Luxembourg: Publications Office of the European Union

Hellenic Republic (2018), [Voluntary national review on the implementation of the 2030 agenda for sustainable development](#) General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, Athens: National Printing House (Work number:139/2018)

Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Lafortune G., Fuller G. (2018), [SDG Index and Dashboards Report 2018](#). New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).

United Nations (2015), [Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable development](#), New York: sustainabledevelopment.un.org (A/RES/70/1)

United Nations (2018a), [The Sustainable Development Goals Report 2018](#), New York: United Nations Publications issued by the Department of Economic and Social Affairs

United Nations (2018b), [Progress towards the Sustainable Development Goals](#). Report of the Secretary-General, Economic and Social Council

Ιστοσελίδες

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ: <https://imegsevee.gr/projects/δίκτυο-έγκαιρης-προειδοποίησης-επιχειρήσεων-σε-κρίση/>

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών: https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=71

Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>

Thwink.org: <http://www.thwink.org/sustain/glossary/ThreePillarsOfSustainability.htm>

United Nations Millennium Development Goals and beyond 2015: <https://www.un.org/millenniumgoals/>

Μακρή Ι. (2019), «Agenda 2030: Στο δρόμο προς την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης & η πορεία της Ελλάδας»: Εστιάζοντας στην ποιοτική εκπαίδευση και στην αξιοπρεπή εργασία & οικονομική ανάπτυξη», Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σσ. 28

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Οι δημοσιεύσεις του Ινστιτούτου Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ αποσκοπούν στην ενθάρρυνση και επέκταση του δημόσιου διαλόγου και της επικοινωνίας μεταξύ του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και των φορέων της επιχειρηματικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Οι απόψεις και τα επιχειρήματα που διατυπώνονται στην παρούσα έκδοση εκφράζουν τον/την συντάκτη/κτρια και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη τις επίσημες θέσεις του Ινστιτούτου και της ΓΣΕΒΕΕ.

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Παρεμβάσεις της ΓΣΕΒΕΕ για τη συστηματική παρακολούθηση και πρόγνωση αλλαγών του παραγωγικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» με κωδικό ΟΠΣ 5003864, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ), με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης